ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 9, Αρ. 5Α (2017)

Ο Σχεδιασμός της Μάθησης

Η χρήση του eportfolio ως βασικού μέσου αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης της πορείας του μαθητή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Μαρία Δημήτριος Δάρρα, Άγγελος Χαραλάμπους

doi: 10.12681/icodl.1340

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 21/03/2026 04:56:45

Η χρήση του eportfolio ως βασικού μέσου αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης της πορείας του μαθητή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

The use of eportfolio as a basic assessment and self-assessment tool of the progress of student in primary education

Άγγελος Χαραλάμπους
Εκπαιδευτικός
Med Πανεπιστήμιο Αιγαίου
aharalabous@gmail.com

Μαρία Δάρρα
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
ΣΕΠ ΕΑΠ
Jckaza1989@yahoo.gr

Abstract
The main purpose of this study aims to explore and register the trends and perceptions of primary school teachers about the implementation of the eportfolio as an alternative form of student assessment and as a tool for self-assessment by students. The survey was conducted during the second semester of the school year 2016-2017 by the method of anonymous written questionnaire, which was completed by 215 primary school teachers of all specialties in the county area of A Athens. The results of the survey show that the overwhelming majority of respondents believe that it is necessary to completely change the existing student assessment system, to apply alternative forms of assessment and to abolish the quantitative assessment. Regarding the exploitation of the eportfolio for students' evaluation and self-evaluation, the respondents in their overwhelming majority state that they have little or no knowledge of the subject. Also, they state that they do not apply at all or have little use of the eportfolio, although two thirds of teachers consider that eportfolio's practical application is quite important as an alternative form of assessment and self-assessment of the student.

Keywords: *Alternative forms of student assessment, student self-assessment, eportfolio, new technologies*

Περίληψη
Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει και να καταγράψει τις στάσεις και τις αντιλήψεις εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την εφαρμογή του Ηλεκτρονικού Φακέλου Εργασιών Μαθητή (eportfolio) ως μία εναλλακτική μορφή αξιολόγησης των μαθητών και ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης από τους μαθητές. Η έρευνα διεξήχθη κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του σχολικού έτους 2016-2017 με τη μέθοδο του ανώνυμου γραπτού ερωτηματολογίου το οποίο συμπληρώθηκε από 215 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων της ΔΠΕ ΄Αθήνας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί, ότι πρέπει να αλλάξει ολοκληρωτικά το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης των μαθητών, να εφαρμοστούν εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης και να καταργηθεί η ποσοτική αξιολόγηση. Αναφορικά με την αξιοποίηση του eportfolio για την αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση των μαθητών, οι ερωτηθέντες στη συντριπτική τους πλειοψηφία δηλώνουν ότι δεν γνωρίζουν καθόλου ή γνωρίζουν ελάχιστα για το eportfolio, καθώς

και ότι δεν εφαρμόζουν καθόλου ή εφαρμόζουν ελάχιστα το eportfolio, αν και πάνω από τα δύο τρίτα των εκπαιδευτικών θεωρούν πως είναι αρκετά σημαντική η εφαρμογή του eportfolio ως μία εναλλακτική μορφή αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή.

Λέξεις - κλειδιά: *εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης μαθητή, αυτοαξιολόγηση μαθητή, eportfolio, νέες τεχνολογίες*

Εισαγωγή

Το ζήτημα της αξιολόγησης της επίδοσης των μαθητών αποτελεί ένα από τα μείζονα ζητήματα της εκπαίδευσης (Κωνσταντίνου, 1998). Από την άλλη η ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση αποτελεί έναν συγκεκριμένο στόχο σε όλα τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα. Ο Ηλεκτρονικός Φάκελος Εργασιών Μαθητή (eportfolio), η ψηφιακή έκδοση του παραδοσιακού portfolio, αποτελεί μία νέα προσέγγιση αυθεντικής αξιολόγησης (Barrett & Knezek, 2003) η οποία βασίζεται στις ΤΠΕ και εντάσσεται στις εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (Lorenzo & Ittelson, 2005a; Παπαθανασίου & Μανούσου, 2011).

Από τη διερεύνηση και μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας αναφορικά με την αξιοποίηση του eportfolio στην εκπαίδευση προκύπτει, ότι η σχετική βιβλιογραφία και οι έρευνες αναφέρονται:

α. Στο θεωρητικό πλαίσιο του eportfolio (Abrami & Barrett, 2005; Lorenzo & Ittleson, 2005a), τα πλεονεκτήματα από ην εφαρμογή του (Heath, 2005; Canada, 2002; Love & Cooper, 2004; Abrami & Barrett, 2005; Wade et al., 2005; Wall, Higgins, Miller & Packard, 2006; Barrett, 2007), τις διαφορές με τα παραδοσιακά portfolios (Barrett & Knezek, 2003; Challis, 2005; Abrami & Barrett, 2005; Strudler & Wetzel, 2005), καθώς και σε προτάσεις εφαρμογής του (Δουκάκης, 2006; Παπαχαραλάμπους, 2008; Παπαθανασίου & Μανούσου, 2011).

β. Στη χρήση του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, είτε ως πιλοτική εφαρμογή, είτε καταγράφοντας τις απόψεις φοιτητών και καθηγητών (Tosh, Light, Fleming & Haywood, 2005; Knight, Hakel & Gromko, 2006; Coutinho & Bottentuit 2008b; Ritzhaupt, Singh & Seyferth, 2008; Hallam & Creagh, 2010; Beresford & Cobham, 2011).

γ. Στη χρήση του από μαθητές της πρωτοβάθμιας (Σοφός & Λιάπη, 2007) και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (MOSEP, 2007; Παπαθανασίου & Μανούσου, 2011).

δ. Στη χρήση του συστήματος Mahara (Νικολού & Γεωργόπουλος, 2012; Σωτηρόπουλος, 2012) και άλλων συστημάτων εφαρμογής του (Στυλιανού, 2013). Επιπρόσθετα, τα τελευταία χρόνια οι ΤΠΕ κερδίζουν ολοένα και περισσότερο έδαφος στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα είτε με την εισαγωγή τους ως ξεχωριστού μαθήματος στην πρωτοβάθμια, είτε με την αξιοποίηση λογισμικών στα διάφορα γνωστικά αντικείμενα, είτε με τη δημιουργία ψηφιακού αποθετηρίου (Φωτόδεντρο). Βέβαια, αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η εξέλιξη των ΤΠΕ στην Ελλάδα πραγματοποιείται με βραδείς ρυθμούς σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρότι, όλες οι προαναφερόμενες αλλαγές είναι σημαντικές και πολλά υποσχόμενες, όμως θα πρέπει να λάβουν υπόψη και τον παράγοντα εκπαιδευτικό, αφού αυτός είναι που θα κληθεί να εφαρμόσει τις όποιες αλλαγές προτείνονται κάθε φορά (Craig, 2003). Στη διεθνή αλλά, κυρίως, στην εγχώρια βιβλιογραφία δεν υπάρχουν καταγεγραμμένες έρευνες σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας όσον αφορά στις απόψεις τους για τη χρήση του eportfolio στην εκπαιδευτική και περισσότερο στην αξιολογική διαδικασία. Οι περισσότερες έρευνες

σε διεθνές επίπεδο κινούνται κυρίως στον χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αν και σε πολλές χώρες (ΗΠΑ, Αγγλία, Αυστραλία) έχουν συσταθεί οργανισμοί με σκοπό την προώθηση του eportfolio σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η ελληνική βιβλιογραφία καταγράφει έρευνες που αφορούν στην εφαρμογή του eportfolio (Σοφός & Λιάπη, 2007; Παπαθανασίου & Μανούσου, 2011; Τσούτσου & Μπέρτσου, 2013). Είναι λίγες, όμως, οι έρευνες που διερευνούν τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το eportfolio και την εφαρμογή του στην Ελλάδα και διεθνώς (Coutinho & Bottentuit, 2008b; Parker et al., 2012a).

Σε αυτό το πλαίσιο είναι σημαντικό να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την υπάρχουσα μορφή αξιολόγησης των μαθητών, καθώς και με τη χρήση του eportfolio ως αξιολογικού και αυτοαξιολογικού εργαλείου των μαθητών. Αυτός είναι και ο στόχος της παρούσας εργασίας.

Η επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων μέσω της καταγραφής των απόψεων των εκπαιδευτικών είναι πάρα πολύ σημαντική και μπορεί να συμβάλλει στη εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων αναφορικά με τις δυνατότητες εφαρμογής εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης του μαθητή, όπως είναι το eportfolio, στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, αλλά και της χρήσης του eportfolio ως εργαλείου αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης των μαθητών.

Ανασκόπηση συναφών ερευνών

Το eportfolio αποτελεί τα τελευταία χρόνια ένα πεδίο έρευνας, όπου έχουν πραγματοποιηθεί πολλές μελέτες, κυρίως, σε διεθνές επίπεδο, διασαφηνίζοντας τι είναι, πως και με ποιον τρόπο μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ποια είναι τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα από την εφαρμογή του και ποιες είναι οι διαφορές του με τα παραδοσιακά portfolios.

Στον ελληνικό χώρο οι έρευνες εστιάζουν στη θεωρητική προσέγγιση του eportfolio (Δουκάκης, 2006), τα λογισμικά και τις εφαρμογές για την ανάπτυξη eportfolio (Παπαχαραλάμπους, 2008; Νικολού & Γεωργοπούλου, 2012; Σωτηροπούλου, 2012; Στυλιανού, 2013) και παρουσιάζουν τα πολλαπλά οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή του eportfolio. Υπάρχουν, επίσης, έρευνες που καταγράφουν τις αντιλήψεις και τις στάσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το παραδοσιακό portfolio (Παρούτσας, 2011), αλλά και των μαθητών δημοτικού από την εφαρμογή του (Τσούτστου & Μπέρτσου, 2013), καθώς και έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε μαθητές/τριες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπου εφαρμόστηκε το eportfolio (Σοφός & Λιάπη, 2007) αλλά και σε μαθητές/τριες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Παπαθανασίου & Μανούσου, 2011). Οι παραπάνω έρευνες καταγράφουν τόσο τα πλεονεκτήματα από την εφαρμογή του eportfolio, όσο και τις δυσκολίες που προκύπτουν από την εφαρμογή του. Επιπρόσθετα, οι προαναφερθείσες έρευνες αφορούν τόσο εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όσο και εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που κατέδειξαν την άγνοια των εκπαιδευτικών σχετικά με το eportfolio, καθώς και τις δυσκολίες υλοποίησής τους.

Στον διεθνή χώρο υπάρχουν πολλοί φορείς και οργανώσεις (EIfEL, BECTA, MOSEP, AAC&U, AAEBL, eportfolio California, eportfolios Australia) που ασχολούνται με το eportfolio και την εφαρμογή του πραγματοποιώντας πολλές έρευνες σε συνεργασία με ερευνητές (Ritzhaupt et al., 2008) πανεπιστήμια, κολλέγια και σχολεία όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης. Η πλειονότητα των ερευνών αφορούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την πρακτική εφαρμογή του eportfolio σε φοιτητές κολλεγίων και πανεπιστημίων (Tosh & Light, 2005; Knight et al., 2006; Coutinho & Bottentuit, 2008b; Maher & Gerbic, 2009; Hallam & Creagh, 2010; Bolliger & Shepherd, 2010; Buzzetto-More, 2010; Garrett, 2011; Thanaraj, 2012;

Klampfer & Köhler, 2013; McWhorter et al., 2013; Hsieh, Lee & Chen, 2015; Landis, Scott, & Kahn, 2015; Wuetherick & Dickinson, 2015; Nor Azlan, Amin & Mohd, 2015; Mason & Williams, 2016). Οι ανωτέρω έρευνες κατέληξαν στο συμπέρασμα πως υπάρχουν οφέλη από τη χρήση των eportfolios στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, επισημαίνοντας παράλληλα την οπτική του φοιτητή, ως σημαντική για την επιτυχία της εφαρμογής του. Υπάρχουν και δύο έρευνες οι οποίες αφορούν στους εκπαιδευτικούς (Coutinho & Bottentuit, 2008b; Parker, Ndoye & Ritzhaupt, 2012). Η μεν πρώτη έρευνα κατέδειξε πως οι εκπαιδευτικοί εκτιμούσαν θετικά τη μαθησιακή εμπειρία και ένιωσαν περισσότερο υπεύθυνοι για την προετοιμασία των ευκαιριών μάθησης που διευκολύνονται με τη χρήση της τεχνολογίας, για τη μάθηση και για την επικοινωνία των μαθητών. Όσον αφορά στη δεύτερη έρευνα που αφορούσε στη χρήση του eportfolio σε ένα Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Καθηγητών, τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι τα eportfolios παρέχουν βελτιωμένες και σύγχρονες πληροφορίες σχετικά με τους υποψηφίους εκπαιδευτικούς που είναι εύκολα προσβάσιμες και οργανωμένες.

Θεωρητικό πλαίσιο

Ο ηλεκτρονικός φάκελος εργασιών μαθητή (eportfolio) μπορεί να οριστεί ως μια συλλογή από ψηφιακά αντικείμενα που μπορεί να περιλαμβάνει: έγγραφα, φωτογραφίες, βίντεο, σύνθεση μουσικής, παρουσιάσεις, λύσεις ασκήσεων που έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίξουν μια σειρά από παιδαγωγικές διαδικασίες και σκοπούς αξιολόγησης, τα οποία αναρτώνται σε ιστοσελίδες, ή σε παρόχους που ειδικεύονται στα eportfolios. Αποτελεί ουσιαστικά την ηλεκτρονική έκδοση του παραδοσιακού portfolio. Είναι ένα προϊόν που δημιουργείται από τους εκπαιδευόμενους-μαθητές, οι οποίοι αποφασίζουν τι θα συμπεριληφθεί στο περιεχόμενό του (Abrami & Barrett, 2005; Lorenzo & Ittleson, 2005a) .

Το eportfolio βασίζεται στις εξής βασικές αρχές: α. μαθητοκεντρική ενεργητική μάθηση, προβληματισμός, ανάπτυξη των μεταγνωστικών δεξιοτήτων, β. την ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των μαθητών σχετικά με τις νέες τεχνολογίες, γ. την ανάπτυξη αυξημένης ευθύνης, τεκμηρίωση και οργάνωση της εργασίας τους και δ. την έμφαση στην ολοκληρωμένη και βιωματική εκμάθηση. Όλα τα προαναφερθέντα έχουν ως σκοπό να υποστηρίξουν μια σειρά από παιδαγωγικές διαδικασίες και να διευκολύνουν την αξιολόγηση, αναπτύσσοντας παράλληλα δεξιότητες αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης των μαθητών Το eportfolio, ανάλογα με τη χρήση και το σκοπό που εξυπηρετεί στην εκπαίδευση διακρίνεται σε eportfolio αξιολόγησης, παρουσίασης–επίδειξης, ανάπτυξης, διδασκαλίας (Abrami & Barrett, 2005).

Όπως προαναφέρθηκε, το eportfolio αποτελεί μία μορφή - μέθοδο εναλλακτικής αξιολόγησης των μαθητών. Οι εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης αναπτύχθηκαν σε αντιδιαστολή με τις πιο περιοριστικές παραδοσιακές μεθόδους με κύριο στόχο να αξιολογηθούν πολύπλευρα οι στάσεις, οι απόψεις και οι επιδόσεις των μαθητών. Αποτελούν αυθεντικές τεχνικές οι οποίες συνδράμουν, μέσω των δραστηριοτήτων που εφαρμόζονται, στο να συναντήσουν οι μαθητές την καθημερινότητά τους, την πραγματική ζωή (Paris & Ayres, 1994) ενθαρρύνοντας τον αναστοχασμό και την αυτοαξιολόγηση και συμβάλλοντας στην ανάπτυξη κοινωνικών και μεταγνωστικών ικανοτήτων (Segers, 1999). Η εναλλακτική αξιολόγηση έχει τη δυνατότητα να αντιστρέφει το παραδοσιακό πρότυπο της παθητικότητας του μαθητή αντικαθιστώντας το με την πρωτοβουλία, την αυτοπειθαρχία και την επιλογή (Meyer, 1992), εντάσσεται στο χώρο της διαμορφωτικής αξιολόγησης και είναι συνεχόμενη. Δεν υποκαθιστά άλλα είδη αξιολόγησης, αλλά μπορεί να εφαρμόζεται

παράλληλα με αυτά, βοηθώντας την καλύτερη καταγραφή των στάσεων και των επιδόσεων των μαθητών (Tsagari, 2011). Οι κύριες εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης σύμφωνα με τους Brown και Hudson's (1998) είναι: α. η αυθεντική αξιολόγηση, β. η αυτοαξιολόγηση, γ. το portfolio - eportfolio και δ. η περιγραφική αξιολόγηση. Οι Brown (1998), Genesee και Upshur (1996) και O'Malley και Pierce (1996), αναφερόμενοι σε μεθόδους (όχι σε μορφές της εναλλακτικής αξιολόγησης) περιλαμβάνουν σε αυτές μεταξύ άλλων (Tsagari, 2011) τα ημερολόγια, τις συνθετικές εργασίες, την ετεροαξιολόγηση, τη συστηματική παρατήρηση, τη δραματοποίηση, την αφήγηση ιστορίας, τις συμβουλευτικές συναντήσεις και την αντιπαράθεση απόψεων.

Η διαφορά ανάμεσα στις μεθόδους της εναλλακτικής αξιολόγησης και τις τεχνικές είναι, ότι οι τεχνικές αποτελούν πρακτικές που μπορεί να ακολουθήσει και να χρησιμοποιήσει ο αξιολογητής προκειμένου να φτάσει στα επιθυμητά συμπεράσματα. Σύμφωνα με τους Janisch, Liu και Akrofi (2007) και Hoffman, Assaf και Paris (2001) η εναλλακτική αξιολόγηση περιλαμβάνει μία σειρά από διακριτικά χαρακτηριστικά όπως ότι: α. λαμβάνει χώρα μέσα στην τάξη με τους εκπαιδευτικούς να κάνουν επιλογές των προς χρησιμοποίηση μέτρων, β. βασίζεται σε μια κονστρουκτιβιστική θεώρηση της μάθησης σύμφωνα με την οποία ο μαθητής και το περιεχόμενο έχουν αντίκτυπο στο πλαίσιο των μαθησιακών αποτελεσμάτων και γ. στηρίζεται στην άποψη ότι οι μαθησιακές διαδικασίες είναι ισάξιες, αν όχι μεγαλύτερες από τα παραγόμενα προϊόντα.

Το eportfolio αποτελεί ένα εργαλείο αυτοαξιολόγησης από τους μαθητές. Ο Klafki (1987) τονίζει, ότι ο μαθητής έχει την ικανότητα να κρίνει, να αποφασίζει, να ενεργεί, σύμφωνα με τα δικά του κριτήρια και την προσωπική του κρίση. Η χρήση της αυτοαξιολόγησης, καθώς και η ανάπτυξη των ανάλογων αυτοαξιολογικών δεξιοτήτων είναι σημαντική. Κατά τον Κολιάδη (2002), η αυτοαξιολόγηση αποτελεί μια παρεμβατική τεχνική μέσω της οποίας ο άνθρωπος μπορεί να τροποποιήσει τη συμπεριφορά του.

Σε πολλά σύγχρονα διδακτικά προγράμματα χρησιμοποιείται συμπληρωματικά με πολύ καλά αποτελέσματα στην προσπάθεια εμβάθυνσης της μάθησης (Ματσαγγούρας, 2008). Είναι η διαδικασία εκείνη μέσω της οποίας ο μαθητής προβληματίζεται για την ποιότητα των εργασιών που έχει εκπονήσει βασιζόμενος σε συγκεκριμένα κριτήρια και φόρμες (Rolheiser & Ross, 2001), με άλλα λόγια συμμετέχει στο σχεδιασμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας, θέτει στόχους, κρίνει και σχολιάζει (Γρόσδος, 2006) και αναθεωρεί αναλόγως (Andrade & Valtcheva, 2008). Ουσιαστικά οι μαθητές βγάζουν τα δικά τους συμπεράσματα αναφορικά με τις επιδόσεις τους, κρίνοντας τις επιτυχίες και τα αποτελέσματα των προσπαθειών τους (Sluijsmans et al., 1999). Συμπερασματικά, μέσω της αυτοαξιολόγησης δίνεται η ευκαιρία στους αξιολογούμενους να συμμετέχουν ενεργά στην επίβλεψη και αξιολόγηση της δικής τους προόδου (Geeslin, 2003).

Οι McMillan και Hearn (2008) επισημαίνουν, ότι οι μαθητές θα πρέπει να ακολουθήσουν τρία βήματα (αναπτύσσοντας ουσιαστικά τρεις βασικές δεξιότητες), που αλληλοδιαπλέκονται και επηρεάζουν τη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης και είναι: η αυτοπαρακολούθηση, η αυτοαποτίμηση και η επιλογή των μαθησιακών στόχων και των ανάλογων διορθωτικών δραστηριοτήτων.

Σύμφωνα με τους Black και William (1998), Chappuis και Stiggins (2002) και McMillan και Hearn (2008), μέσω της εφαρμογής της αυτοαξιολόγησης ο μαθητής επιδιώκεται: α. να γίνει ενεργός συμμέτοχος της μαθησιακής διαδικασίας, αλλάζοντας ριζικά τον ρόλο του, β. να αναπτύξει τις δεξιότητες εκείνες που χρειάζεται, ώστε να αξιολογεί ο ίδιος την εργασία του, γ. να είναι σε θέση να θέτει προοδευτικά νέους

στόχους, εφικτούς για τον εαυτό του ως άνθρωπος που διαρκώς μαθαίνει, δ. να δημιουργεί μόνος του κίνητρα μάθησης και ε. να αναγνωρίζει τις μαθησιακές ανάγκες του, τις ικανότητές του και τις τυχόν ελλείψεις που παρουσιάζει.
Η συστηματική χρήση της αυτοαξιολόγησης συμβάλλει στην προσπάθεια διαμόρφωσης της αυτοεικόνας και τόνωσης της αυτοεκτίμησης του μαθητή. Για να πραγματοποιηθεί όμως αυτό απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συχνή και αποτελεσματική ανατροφοδότηση των μαθητών αναφορικά με την πρόοδό τους (γνώσεις, συμπεριφορά, δεξιότητες μελέτης/εργασίας) σε σχέση πάντοτε με το υπάρχον Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Hendrickson, 2012).
Σύμφωνα με τους ερευνητές (MacBeath, 2001; Τσαγκαρλή-Διαμαντή, 2003; Parker, 2005; McMillan & Hearn, 2008) τα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην αυτοαξιολόγηση του μαθητή μπορούν να συνοψιστούν στα εξής: λίστες ελέγχου, υπόδειγμα αυτοαξιολόγησης, ρούμπρικες, ηχογράφηση-βιντεοσκόπηση, portfolio-eportfolio, αναστοχασμός για τη μάθηση και αναστοχαστικό ημερολόγιο.

Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει και να καταγράψει τις στάσεις και τις αντιλήψεις εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, σχετικά με τις νέες μορφές αξιολόγησης των μαθητών, όπως αυτές εμφανίζονται ως επιτακτική ανάγκη στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα, ερευνώντας αν είναι εφικτό να εφαρμοστεί ο Ηλεκτρονικός Φάκελος Εργασιών Μαθητή (e – portfolio) ως μία εναλλακτική μορφή αξιολόγησης των μαθητών και ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης από τους μαθητές. Ειδικότερα, η εργασία αποσκοπεί να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των ερωτώμενων αναφορικά με: α. το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης των μαθητών στο δημοτικό σχολείο και β. την αξιοποίηση του e – portfolio ως μία εναλλακτική μορφή αξιολόγησης των μαθητών και ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης από τους μαθητές.
Για την επίτευξη των προαναφερθέντων ειδικότερων στόχων τίθενται τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:
1^{ο}: Ποιες είναι οι στάσεις και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών του δείγματος της έρευνας ως προς το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης των μαθητών στο δημοτικό σχολείο;
2^{ο}: Ποιες είναι οι στάσεις και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών του δείγματος της έρευνας αναφορικά με την αξιοποίηση του eportfolio ως μία εναλλακτική μορφή αξιολόγησης των μαθητών και ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης από τους μαθητές;
3^{ο}: Πως σχετίζονται οι αντιλήψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών του δείγματος της έρευνας αναφορικά με τη συμβολή του eportfolio ως βασικού μέσου αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης της πορείας του μαθητή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά και οι πρακτικές που ακολουθούν αναφορικά με την αξιοποίηση σύγχρονων /εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης γενικότερα και πιο συγκεκριμένα του eportfolio με τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά;

Μέθοδος

Η έρευνα διεξήχθη από το Μάρτιο μέχρι τον Απρίλιο του 2017 με τη μέθοδο του ανώνυμου γραπτού ερωτηματολογίου το οποίο συμπληρώθηκε από 215 εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων της ΔΠΕ Α΄ Αθήνας. Το ερωτηματολόγιο που αξιοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι αυτοσχέδιο και για τη διαμόρφωσή του διενεργήθηκε εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δύο (2) μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει γενικά και δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων σε σχέση με την

οργανικότητα του σχολείου, το φύλο, την ηλικία, τα χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση, τα χρόνια υπηρεσίας στο σχολείο που υπηρετούν τώρα, την οικογενειακή κατάσταση, την ειδικότητα, τη θέση στο σχολείο, τους τίτλους σπουδών, τις επιμορφώσεις και την πιστοποίηση στις νέες τεχνολογίες. Στο δεύτερο μέρος υπάρχουν οκτώ (8) ερωτήσεις, στις οποίες οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αναφέρουν στοιχεία που σχετίζονται με την αξιοποίηση του eportfolio για την αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση των μαθητών.
Η στατιστική επεξεργασία έγινε με τη χρήση του προγράμματος SPSS v21. Για να εκτιμηθεί το επίπεδο αξιοπιστίας της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης Cronbach's Alpha. Η ανάλυση αξιοπιστίας που πραγματοποιήθηκε είχε ως αποτέλεσμα συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach Alpha 0.809 > 0.70 για όλες τις κλίμακες του ερωτηματολογίου, βάσει του οποίου διαπιστώνεται ότι το επίπεδο αξιοπιστίας της έρευνας είναι αρκετά υψηλό. Η ανάλυση των ερωτηματολογίων έγινε με πίνακες συνάφειας με κατάλληλους ελέγχους χ2 προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στα ποσοστά μεταξύ ομάδων. Για τους ελέγχους χρησιμοποιήθηκε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας α=0,05 (5%). Ελέγχονται μέσω της διαδικασίας Διασταυρώσεις (Crosstabs) πιθανές σχέσεις μεταξύ συγκεκριμένων μεταβλητών.

Αποτελέσματα

Στοιχεία εκπαιδευτικών του δείγματος

Η συντριπτική πλειονότητα των σχολείων στα οποία υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 12/θέσια (55,3%), ακολουθούν τα 13/θέσια και άνω (18,8%) και τέλος τα 11/θέσια με ποσοστό 8,4%.
Όσον αφορά στο φύλο η πλειονότητα των συμμετεχόντων είναι γυναίκες με ποσοστό 70,7%. Ηλικιακά η πλειονότητα των ερωτηθέντων ανήκει στην κατηγορία 51 - 60 ετών (37,7%) και ακολουθούν όσοι ανήκουν στην κατηγορία 41 – 50 έτη (37,7%). Το 41,4% των εκπαιδευτικών υπηρετεί στην εκπαίδευση 11 - 20 έτη και το 45,1% έχουν υπηρεσία έως 5 έτη στο σχολείο που βρίσκονται τώρα. Το 57,2% του δείγματος είναι έγγαμοι και το 78,1% δάσκαλοι (ΠΕ 70). Οργανικά στο σχολείο υπηρετεί το 80,0% του δείγματος και οι αναπληρωτές αποτελούν μόλις το 9,3%. Το 71,2% των ερωτηθέντων έχει ένα τουλάχιστον τίτλο σπουδών εκτός του βασικού πτυχίου διορισμού, όπως δεύτερο πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ (27,6%) και Μεταπτυχιακό (24,3%) και το 92,1% έχει επιμορφωθεί στο αντικείμενο του. Το 73% έχει πιστοποιηθεί στις νέες τεχνολογίες. Το 63,7% έχει πιστοποιηθεί στο Α΄ επίπεδο και από αυτούς μόνο το 25,1% συνέχισαν στο Β΄ επίπεδο. Τέλος το 36,1% όσων δεν έχουν πιστοποιηθεί στις νέες τεχνολογίες δήλωσαν γνώση των νέων τεχνολογιών σε αρκετά καλό επίπεδο.

1^{O} Ερευνητικό ερώτημα-Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας υφιστάμενου συστήματος αξιολόγησης των μαθητών

Στην ερώτηση «Θεωρείτε πως το υπάρχον σύστημα αξιολόγησης των μαθητών είναι το καταλληλότερο;» οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Καταλληλότητα υπάρχοντος συστήματος αξιολόγησης των μαθητών

	Συχνότητα	**Ποσοστό**	**Έγκυρο ποσοστό**	**Αθροιστικό ποσοστό**
Ναι	13	6.0	6.0	100.0
Όχι	202	94.0	94.0	94.0
Σύνολο	215	100.0	100.0	

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις σχετικά με την αξιολόγηση των μαθητών;» οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών σε σχέση με συγκεκριμένες διαστάσεις του υφιστάμενου συστήματος αξιολόγησης, τις οποίες κλήθηκαν να αξιολογήσουν, παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 2.

Πίνακας 2: Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας υφιστάμενου συστήματος αξιολόγησης των μαθητών

α/α	Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας υφιστάμενου συστήματος αξιολόγησης των μαθητών	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ εν μέρει	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ εν μέρει	Διαφωνώ απόλυτα	Μέσοι Όροι
α.	η παρούσα εφαρμογή της αξιολόγησης δίνει μία σαφή και ικανοποιητική εικόνα των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών	3 1.4 %	61 28.4 %	34 15.8%	63 29.3 %	54 25.1 %	2.52
2β.	η παρούσα εφαρμογή της αξιολόγησης ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες κάθε μαθητή/τριας	4 1.9 %	32 14.9 %	39 18.1 %	72 33.5 %	68 31.6 %	2.22
γ.	η παρούσα εφαρμογή της αξιολόγησης θα πρέπει να αλλάξει ολοκληρωτικά	59 27.4 %	101 47.0 %	28 13.0 %	22 10.2 %	5 2.3 %	3.87
δ.	θα πρέπει να καταργηθεί η αριθμητική (ποσοτική) αξιολόγηση των μαθητών στο δημοτικό και να υπάρχει μόνο περιγραφική αξιολόγηση	70 32.6 %	69 32.1 %	27 12.6 %	36 16.7 %	13 6.0 %	3.68
ε.	θα πρέπει να εφαρμοστούν εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης του μαθητή	110 51.2 %	85 39.5 %	13 6.0 %	6 2.8 %	1 0.5 %	4.38
στ.	η αξιολόγηση των μαθητών με τη χρήση των ΤΠΕ μπορεί να αποτελέσει μία αξιόπιστη μορφή αξιολόγησης	23 10.7 %	84 39.1 %	77 35.8 %	20 9.3 %	11 5.1 %	3.41

2ο Ερευνητικό Ερώτημα-Στοιχεία αξιοποίησης του e-portfolio

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι γνωρίζετε για την αξιοποίηση του eportfolio ως εναλλακτική/σύγχρονη μορφή αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή;» οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 3.

Πίνακας 3: Βαθμός γνώσης του eportfolio

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Πάρα πολύ	9	4.2	4.2	100.0
Πολύ	15	7.0	7.0	95.8
Αρκετά	68	31.6	31.6	88.8
Λίγο	82	38.1	38.1	57.2
Καθόλου	41	19.1	19.1	19.1
Σύνολο	215	100.0	100.0	

Στην ερώτηση «Αν η απάντησή σας είναι «Πάρα πολύ-Αρκετά», από που έχετε γνωρίσει τον όρο;» οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 4.

Πίνακας 4: Πηγές γνώσης του e-portfolio

	Συχνότητα	Ποσοστό
Από επιμορφωτικές ημερίδες	45	21.3
Από επιμορφωτικά σεμινάρια	39	18.3
Από επιμόρφωση στις ΤΠΕ	27	12.8
από προσωπική αναζήτηση	67	31.6
Από άλλους συναδέλφους	29	13.7
Άλλο	5	2.3
Σύνολο	212	100

Στην ερώτηση «Έχετε εμπειρία από συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα επιμόρφωσης αναφορικά με την αξιοποίηση του eportfolio ως εναλλακτική/σύγχρονη μορφή αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή;» οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 5.

Πίνακας 5: Επιμόρφωση αναφορικά με την αξιοποίηση του eportfolio

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Ναι	35	16.3	16.3	100.0
Όχι	180	83.7	83.7	83.7
Σύνολο	215	100.0	100.0	

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι εφαρμόζετε το eportfolio ως εναλλακτική/σύγχρονη μορφή αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή;» οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στους παρακάτω Πίνακα 6.

Πίνακας 6: Βαθμός εφαρμογής του eportfolio

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Πάρα πολύ	0	0.0	0.0	0.0
Πολύ	4	1.9	1.9	100.0
Αρκετά	21	9.8	9.8	98.1
Λίγο	64	29.8	29.8	88.4
Καθόλου	126	58.6	58.6	58.6
Σύνολο	215	100.0	100.0	

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το eportfolio, ως εναλλακτική/σύγχρονη μορφή αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή, είναι σημαντική;» οι απαντήσεις των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 7.

Πίνακας 7: Βαθμός σημαντικότητας του eportfolio

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο ποσοστό	Αθροιστικό ποσοστό
Πάρα πολύ	12	5.6	5.6	100.0
Πολύ	31	14.4	14.4	94.4
Αρκετά	121	56.3	56.3	80.0
Λίγο	41	19.1	19.1	23.7
Καθόλου	10	4.7	4.7	4.7
Σύνολο	215	100.0	100.0	

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις αναφορικά με τη συμβολή του eportfolio στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή;» οι απαντήσεις των ερωτηθέντων σε σχέση με τις συγκεκριμένες προτάσεις τις οποίες κλήθηκαν να αξιολογήσουν, παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 8.

Πίνακας 8: Βαθμός συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή

α/α	Συμβολή του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου	Μέσοι Όροι
α.	Το e – portfolio μπορεί να εφαρμοστεί ως αξιολογικό εργαλείο στην υπάρχουσα εκπαιδευτική πραγματικότητα	17 7.9%	42 19.5%	81 37.7%	60 27.9%	15 7.0%	2.93
β.	Η χρήση του e – portfolio είναι εφικτή, αν υπάρξει μία ολοκληρωμένη επιμόρφωση	32 14.9%	81 37.7%	66 30.7%	31 14.4%	5 2.3%	3.48
γ.	Το e – portfolio μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική εναλλακτική πρόταση για την αξιολόγηση των μαθητών	20 9.3%	72 33.5%	82 38.1%	38 17.7%	3 1.4%	3.32
δ.	Το e – portfolio μπορεί να αξιοποιηθεί ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης των μαθητών	23 10.7%	60 27.9%	88 40.9%	39 18.1%	5 2.3%	3.27
ε.	Η αξιολόγηση μέσω του e – portfolio δύναται να είναι αξιόπιστη και αντικειμενική	18 8.4%	51 23.7%	105 48.8%	36 16.7%	5 2.3%	3.14
στ.	Η αξιολόγηση μέσω του e – portfolio συνδέεται άμεσα με ζητήματα αλλαγής της υπάρχουσας σχολικής κουλτούρας	57 26.5%	82 38.1%	48 22.3%	22 10.2%	6 2.8%	3.77

3ο Ερευνητικό Ερώτημα-Σχέση αντιλήψεων για το eportfolio και προσωπικών χαρακτηριστικών των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσης εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις οι οποίες παρουσιάζονται και αναλύονται ακολούθως. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στη συμβολή του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή εντοπίστηκε μια σχετικά ασθενής αρνητική συσχέτιση (-0,216) σε συνδυασμό με την ηλικία (Πίνακας 9). Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική με περιθώριο σφάλματος μικρότερο του 0,1% ($\rho<0,001$) και καταδεικνύει πως οι συμμετέχοντες μεγαλύτερης ηλικίας τείνουν να δίνουν χαμηλότερα αποτελέσματα σε αυτήν την κλίμακα. Άρα, οι εκπαιδευτικοί μεγαλύτερης ηλικίας θεωρούν ότι το eportfolio δε συμβάλει καθοριστικά στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή.

Πίνακας 9: Συσχέτιση Ηλικίας και Κλίμακας συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτό-αξιολόγηση του μαθητή

		Κλίμακα συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή
Ηλικία	Pearson Correlation	-,216**
	Significance(2-tailed)	,001
	N	215

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Παρόμοια αποτελέσματα δίνει ο συνδυασμός της ίδιας κλίμακας με τα έτη υπηρεσίας των ερωτηθέντων (Πίνακας 10) με μία ασθενή αρνητική συσχέτιση (-0,184), στατιστικά σημαντική με περιθώριο σφάλματος μικρότερο του 1% ($\rho=0,007$). Άρα, οι εκπαιδευτικοί, που έχουν πάρα πολλά χρόνια στην εκπαίδευση δεν πιστεύουν πως το

eportfolio συμβάλλει σημαντικά στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή (δίνουν χαμηλά σκορ στην κλίμακα συνολικά).

Πίνακας 10: Συσχέτιση των ετών υπηρεσίας στην εκπαίδευση και της Κλίμακας συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτό-αξιολόγηση του μαθητή

		Κλίμακα συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή
Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση	Pearson Correlation	-,184**
	Significance(2-tailed)	,007
	N	215

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Αντιθέτως, οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν κάνει περισσότερες σπουδές εκτός του βασικού πτυχίου, θεωρούν ότι το eportfolio μπορεί να συμβάλει πάρα πολύ στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή, αφού δίνουν υψηλότερα σκορ στην κλίμακα. Αυτό αποδεικνύεται από μια σχετικά ασθενή θετική συσχέτιση (0,216), που είναι στατιστικά σημαντική με περιθώριο σφάλματος μικρότερο του 1% (ρ=0,002), μεταξύ των τίτλων σπουδών των συμμετεχόντων και του σκορ τους στην κλίμακα συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτόαξιολόγηση του μαθητή (Πίνακας 11).

Πίνακας11: Συσχέτιση Τίτλων Σπουδών και της Κλίμακας συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτό-αξιολόγηση του μαθητή

		Κλίμακα συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή
Τίτλοι Σπουδών/επίπεδο γνώσεων εκτός του βασικού πτυχίου διορισμού	Pearson Correlation	,216**
	Significance(2-tailed)	,002
	N	214

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Στην ίδια κλίμακα εντοπίστηκε μια σχετικά ασθενής θετική συσχέτιση (0,270) του επιπέδου αυτοαξιολόγησης των γνώσεων για τις ΝΤ των συμμετεχόντων που δεν διαθέτουν πιστοποίηση (Πίνακας 12). Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική με περιθώριο σφάλματος μικρότερο του 5% (ρ=0,022). Όσοι δεν έχουν πιστοποίηση στις ΝΤ δίνουν υψηλότερο σκορ στην κλίμακα συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή. Αυτό σημαίνει, ότι οι ερωτώμενοι, μέσω των απαντήσεών τους, πιστεύουν ότι το eportfolio μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή.

Πίνακας12: Συσχέτιση επιπέδου γνώσεων για τις νέες τεχνολογίες των συμμετεχόντων που δεν διαθέτουν πιστοποίηση και της Κλίμακας συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτό-αξιολόγηση του μαθητή

		Κλίμακα συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή
Αν δεν έχετε πιστοποίηση, σε ποιο επίπεδο θα κατατάσσατε τις γνώσεις που έχετε σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες;	Pearson Correlation	,270*
	Significance(2-tailed)	,022
	N	72

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας

Η πλειονότητα των σχολείων στα οποία υπηρετούν οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 12/θέσια με ποσοστό 55,3%, ενώ ακολουθούν τα 11/θέσια με ποσοστό 8,4%. Το ποσοστό των 13/θέσιων σχολείων και άνω είναι 18,8%. Όσον αφορά στο φύλο η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων είναι γυναίκες με ποσοστό 70,7%. Ηλικιακά η πλειονότητα ανήκει στην κατηγορία 51 - 60 ετών (37,7%) και ακολουθούν όσοι ανήκουν στην κατηγορία 41 – 50 έτη (37,7%). Αυτό βέβαια έχει ως αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί μεγαλύτερων ηλικιών να θεωρούν ότι το eportfolio δε συμβάλλει καθοριστικά στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή (-0,216**, ρ=0,001). Το 41,4% των εκπαιδευτικών υπηρετεί στην εκπαίδευση 11 - 20 έτη και το 45,1% έχουν έως 5 έτη στο σχολείο που βρίσκονται τώρα. Το 57,2% του δείγματος είναι έγγαμοι και το 78,1% δάσκαλοι (ΠΕ 70). Επίσης, οι εκπαιδευτικοί που έχουν πολλά χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση δεν πιστεύουν ότι το eportfolio συμβάλλει καθοριστικά στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή (-0,184**, ρ=0,007). Αυτό το αποτέλεσμα συμφωνεί με έρευνα όπου οι εκπαιδευτικοί μεγαλύτερης ηλικίας δεν είναι εξοικειωμένα με τη χρήση των ΤΠΕ (Παύλου & Γουβιάς, 2007) και έρχεται σε αντίθεση με έρευνες που δηλώνουν ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ ηλικίας και χρήσης των ΤΠΕ (Roussos, 2007; Ρούσσος & Πολίτης, 2004). Με οργανική θέση στο σχολείο υπηρετεί το 80,0% του δείγματος. Η παραμονή των εκπαιδευτικών στην οργανική τους θέση έρχεται ως φυσικό επακόλουθο της μη πραγματοποίησης μεταθέσεων στην Α΄ Αθήνας κατά τα έτη 2015–2017, καθώς και των υπεραριθμιών που εμφανίζονται. Οι αναπληρωτές αποτελούν μόλις το 9,3%, ποσοστό που απεικονίζει τις ελάχιστες προσλήψεις αναπληρωτών στην Α΄ Αθήνας. Το 71,2% των ερωτηθέντων έχει ένα τουλάχιστον τίτλο σπουδών εκτός του βασικού πτυχίου διορισμού, όπως δεύτερο πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ (27,6%) και μεταπτυχιακό (24,3%) επικυρώνοντας την αύξηση τίτλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση την τελευταία δεκαετία. Είναι αξιοσημείωτο, ότι όσοι κατέχουν άλλο τίτλο σπουδών θεωρούν ότι το eportfolio συμβάλλει καθοριστικά στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή (0,216*, ρ=0,002). Το 92,1% έχει επιμορφωθεί στο αντικείμενο του και επίσης το 73% έχει πιστοποιηθεί στις νέες τεχνολογίες. Επίσης, το 63,7% των ερωτηθέντων έχει πιστοποιηθεί στο Α΄ επίπεδο και από αυτούς ένα πολύ μικρότερο ποσοστό (25,1%) συνέχισαν στο Β΄ επίπεδο. Το 36,1% όσων δεν έχουν πιστοποιηθεί στις νέες τεχνολογίες δήλωσαν γνώση των νέων τεχνολογιών σε αρκετά καλό επίπεδο, ενώ σχεδόν στο σύνολο τους (72 εκπαιδευτικοί, 33,5%) θεωρούν ότι το eportfolio συμβάλλει καθοριστικά στην αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση του μαθητή (0,270* , ρ=0,022).

Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών ως προς το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης των μαθητών στο δημοτικό σχολείο, η συντριπτική πλειονότητα του δείγματος (94%) δήλωσαν την ακαταλληλότητα του υπάρχοντος συστήματος αξιολόγησης των μαθητών, επισημαίνοντας τις μεγάλες αδυναμίες του. Η άποψη αυτή των εκπαιδευτικών της έρευνάς μας συμφωνεί με τα αντίστοιχα πορίσματα άλλων σχετικών ερευνών (Λάμνιας, 1999; Κωνσταντίνου, 2000; Dochy, 2001). Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στις προτάσεις τους σχετικά με την αξιολόγηση των μαθητών οι ερωτηθέντες διαφωνούν εν μέρει ότι η παρούσα εφαρμογή της αξιολόγησης δίνει μια σαφή και ικανοποιητική εικόνα των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των μαθητών (29,3%) και ότι ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες του κάθε μαθητή (33,5%), ενώ συμφωνούν εν μέρει ότι θα πρέπει να αλλάξει ολοκληρωτικά (47%). Επίσης, ένα σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων (32,6%) συμφωνούν απόλυτα με την κατάργηση της ποσοτικής αξιολόγησης των μαθητών και της αντικατάστασής της από την περιγραφική και το ίδιο ακριβώς ποσοστό συμφωνούν εν μέρει με αυτό (32,1%), ενώ η πλειονότητα των ερωτηθέντων συμφωνούν απόλυτα ότι θα πρέπει να εφαρμοστούν εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (51,2%). Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με ανάλογες έρευνες (Meyer, 1992; Paris & Ayres, 1994; Brown & Hudson, 1998; Segers, 1999; Βοσνιάδου, 2002; Janisch, Liu & Akrofi, 2007; Τσαγγαρή, 2012) που επισημαίνουν, ότι η αλλαγή στο αξιολογικό πλαίσιο θα προσφέρει πολλά οφέλη τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους μαθητές. Όσον αφορά στη χρήση των νέων τεχνολογιών λιγότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες (39,1%) συμφωνούν εν μέρει ότι μπορεί να συμβάλλει στην αξιοπιστία της αξιολόγησης, ενώ μικρότερο είναι το ποσοστό αυτών (35,8%) που δεν τοποθετείται σαφώς (ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ) αναδεικνύοντας ότι ο τρόπος εισαγωγής, ενσωμάτωσης και χρήσης των νέων τεχνολογιών συνεχίζει να αποτελεί αντικείμενο μελέτης και προβληματισμού, ενώ παράλληλα ο εκπαιδευτικός είναι αναποφάσιστος λόγω της έλλειψης εξειδικευμένων γνώσεων πάνω στο εν λόγω αντικείμενο (Πουπάκη, 2001; Λιοναράκης, 2001).

Σε ό,τι αφορά στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με τις στάσεις και τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με την αξιοποίηση του e – portfolio ως μία εναλλακτική μορφή αξιολόγησης των μαθητών και ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης από τους μαθητές τα αποτελέσματα είναι ενδιαφέροντα. Οι ερωτηθέντες σε ποσοστό 19,1% δεν γνωρίζουν καθόλου για την αξιοποίηση του e - portfolio ως σύγχρονης μορφής αξιολόγησης του μαθητή, το 38,1% έχει λίγες γνώσεις, ενώ το 31,6% έχει αρκετές γνώσεις. Από τους 92 ερωτηθέντες που απάντησαν στην προηγούμενη ερώτηση από πάρα πολύ έως αρκετά είναι αξιοσημείωτο ότι ένα σημαντικό ποσοστό (31,6%) δήλωσε πως γνωρίζει το eportfolio από προσωπική αναζήτηση, ενώ μόλις το 21,3% από επιμορφωτικές ημερίδες. Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών (83,7%) δεν έχει κάποια εμπειρία από επιμορφωτικό πρόγραμμα για την αξιοποίηση του eportfolio ως αξιολογικού εργαλείου και η πλειονότητα (58,6%) δεν εφαρμόζει καθόλου το eportfolio ως εργαλείο εναλλακτικής μορφής αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή. Όλα τα προαναφερθέντα συμφωνούν με τις έρευνες εκείνες (Venn, 2000; McMillan, 2004; Chan, 2009) που επισημαίνουν ότι χρειάζονται συστηματικές επιμορφώσεις από τους ανάλογους φορείς σχετικά με τις νέες τεχνολογίες γενικότερα και την ηλεκτρονική αξιολόγηση ειδικότερα (Gaytan & McEwen, 2009). Από την άλλη όμως η έλλειψη γνώσης στο αντικείμενο δεν εμποδίζει τους περισσότερους από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα (56,3%) να απαντήσουν πως το eportfolio ως εναλλακτική μορφή αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή είναι αρκετά σημαντική. Με το αποτέλεσμα αυτό

συμφωνούν και τα στοιχεία της σχετικής βιβλιογραφίας (Segers, 1999; Coutinho & Bottentuit, 2008b), σύμφωνα με τα οποία οι εκπαιδευτικοί κατανοούν ότι το eportfolio αποτελεί μία καινοτόμο δράση που συμβάλλει στη βελτίωση των διδακτικών μεθόδων, των μαθησιακών διαδικασιών και του μαθησιακού περιβάλλοντος. Όσον αφορά στην αξιολόγηση της συμβολής του eportfolio στην αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή οι συμμετέχοντες συμφωνούν αρκετά ότι το eportfolio μπορεί να εφαρμοστεί ως αξιολογικό εργαλείο στην υπάρχουσα εκπαιδευτική πραγματικότητα (37,7%), θεωρώντας ότι θα βοηθήσει πολύ αν υπάρξει μία ολοκληρωμένη επιμόρφωση (37,7%). Επίσης, λιγότεροι από τους μισούς (38,1%) συμφωνούν αρκετά ότι το eportfolio μπορεί να αποτελέσει μία σημαντική εναλλακτική πρόταση για την αξιολόγηση των μαθητών, και το ίδιο περίπου ποσοστό (40,9%) πως μπορεί να αξιοποιηθεί ως εργαλείο αυτοαξιολόγησης των μαθητών και οι μισοί περίπου ερωτηθέντες (48,8%) θεωρούν πως μέσω αυτού η αξιολόγηση δύναται να είναι αξιόπιστη και αντικειμενική. Πρέπει να σημειωθεί ότι το 38,1% συμφωνεί πολύ με το ότι η αξιολόγηση μέσω του eportfolio συνδέεται πολύ άμεσα με ζητήματα αλλαγής της υπάρχουσας σχολικής κουλτούρας. Η αντίληψη αυτή συμφωνεί με τη σχετική βιβλιογραφία (Τάσση, 2014), σύμφωνα με την οποία επισημαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να άρουν τις προκαταλήψεις και να αλλάξουν κουλτούρα όσον αφορά στην προσέγγιση του eportfolio (αλλά και των νέων τεχνολογιών γενικότερα) αλλά και ότι θα πρέπει να υπάρξουν οι ανάλογες επιμορφώσεις σχετικά με το eportfolio (Δουκάκης, 2006; Φωτοπούλου, 2012; Wuetherick & Dickinson, 2015).

Συμπεράσματα

Με βάση τα ευρήματα της παρούσας έρευνας και την ανάλυση που προηγήθηκε μπορούμε να διατυπώσουμε τα ακόλουθα συμπεράσματα:

α. Η συντριπτική πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι πρέπει να αλλάξει ολοκληρωτικά το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης των μαθητών, να εφαρμοστούν εναλλακτικές μορφές και να καταργηθεί η ποσοτική αξιολόγηση.

β. Αναφορικά με την αξιοποίηση του eportfolio για την αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση των μαθητών, οι ερωτηθέντες στη συντριπτική τους πλειονότητα δηλώνουν ότι δε γνωρίζουν καθόλου ή γνωρίζουν ελάχιστα για το eportfolio, ενώ όποιες γνώσεις έχουν πάνω στο αντικείμενο οφείλονται, κυρίως, στην προσωπική αναζήτηση, αφού δεν έχουν συμμετάσχει σε ανάλογη επιμόρφωση.

γ. Η συντριπτική πλειονότητα των εκπαιδευτικών δεν εφαρμόζει καθόλου ή εφαρμόζει ελάχιστα το eportfolio, αν και πάνω από τα δύο τρίτα των ερωτηθέντων θεωρούν, ότι είναι αρκετά σημαντική η εφαρμογή του eportfolio ως μία εναλλακτική μορφή αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης του μαθητή. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί που είναι μεγαλύτερης ηλικίας, που έχουν πολλά χρόνια στην εκπαίδευση, που δεν έχουν άλλους τίτλους σπουδών, που δεν διαθέτουν πιστοποίηση στις ΝΤ, δε θεωρούν το eportfolio τόσο σημαντικό, ώστε να ενταχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Περιορισμοί της έρευνας

Τα παραπάνω συμπεράσματα επιδέχονται προφανώς περαιτέρω έλεγχο και δε μπορούν να γενικευτούν στον ευρύτερο εκπαιδευτικό πληθυσμό λόγω των περιορισμών, που θέτει η συγκεκριμένη έρευνα. Το δείγμα της έρευνας είναι ένας από τους παράγοντες, που μπορεί να λειτουργήσει περιοριστικά στη γενίκευση των αποτελεσμάτων της, καθώς προέρχεται από μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, το μέγεθός του είναι μικρό και αναφέρεται μόνο σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του δημόσιου τομέα. Όμως, τα ευρήματα μπορούν να

γενικευτούν στο σύνολο του εκπαιδευτικού προσωπικού πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της εκπαιδευτικής περιφέρειας της Α΄ Αθήνας, που διενεργήθηκε η έρευνα, λόγω του μεγέθους του δείγματος και της αντιπροσωπευτικότητάς του για τη συγκεκριμένη περιφέρεια. Επίσης, έναν ακόμα περιορισμό αποτελεί το είδος της έρευνας που ήταν ποσοτική.

Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Ως αποτέλεσμα αυτής της μελέτης, έχουν προκύψει αρκετές προτάσεις για περαιτέρω έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται: α. να πραγματοποιηθεί μία παρόμοια ερεύνα σε πανελλαδική κλίμακα, β. να υπάρξει μία ουσιαστική διαχρονική μελέτη (3 έως 5 έτη) που να διερευνά τις συγκεκριμένες χρήσεις και τα οφέλη των συνεργατικών διαδικτυακών περιβαλλόντων και των eportfolios, γ. να εφαρμοστεί σε όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου πιλοτικά το eportfolio, ώστε να διερευνηθούν τόσο η αποτελεσματικότητά του όσο και οι απόψεις των μαθητών, δ. να επικεντρωθούν οι μελλοντικές έρευνες σε κοινωνικά αποτελέσματα, όπως η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθηση και οι τρόποι με τους οποίους η ατομική και συλλογική δημιουργικότητα μπορεί να υποστηριχθεί από συστήματα ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου και ε. να πραγματοποιηθεί έρευνα που να αποτυπώνει τις αντιλήψεις των γονέων, καθώς και το βαθμό στον οποίο είναι έτοιμη η κοινωνία να δεχθεί μία εναλλακτική πρόταση αξιολόγησης των μαθητών, όπως το eportfolio.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βοσνιάδου, Σ. (2002). *Πώς Μαθαίνουν οι Μαθητές.* Αθήνα: Gutenberg.

Γρόσδος, Σ. (2006). Περιγραφική αξιολόγηση: μια πρόταση. Αξιολόγηση ή βαθμολογία; Στο *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση: παιδαγωγική και διδακτική διάσταση: 71 κείμενα για την αξιολόγηση* (Συλλογικό). Αθήνα: Αφοί Κυριακίδη.

Δουκάκης, Σ. (2006). Η συνεισφορά των φακέλων εργασιών (portfolios) και των eportfolios στη διδασκαλία Μαθηματικών εννοιών στο Λύκειο. Στο Β. Κατσαργύρης, Ε. Παναγιώτου, Α. Δέμης, Χ. Μηλιώνης, Ι. Ζάχος, Ι. Λυγάτσικας, & Ε. Καραγκούνη (Επιμ.) *Η Διδασκαλία των Μαθηματικών στο Λύκειο*. Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, 115-122. Αθήνα, Βαρβάκειος Σχολή.

Κολιάδης, Ε. (2002). *Θεωρία Μάθησης και Διδακτική Πράξη.* Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα. Κωνσταντίνου, Χ. (2000). *Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή ως παιδαγωγική λογική και σχολική πρακτική*. Αθήνα: Gutenberg.

Κωνσταντίνου Χ. (2002). Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 7, 37-51.

Λάμνιας, Κ.& Τσατσαρώνη, Α. (1999). Σχολική Γνώση και Πρακτικές Αξιολόγησης: Ο Ρόλος τους σε σχέση με την Αποτυχία στο Σχολείο και τον Κοινωνικό Αποκλεισμό. Στο *Σχολική Αποτυχία και Κοινωνικός Αποκλεισμός*: Πρακτικά Η΄ Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, 125-154, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Λιοναράκης Α. (2001). «Τέσσερις Γάμοι και μια κηδεία»: οι τέσσερις προϋποθέσεις για την χρήση της πληροφορίας στην εκπαίδευση και μια αιτία για την αποποίησή της. Στο Τσολακίδης, Κ. (Επιμ.), *Η πληροφορική στην εκπαίδευση: Τεχνικές, Εφαρμογές, Κατάρτιση Εκπαιδευτικών*. Πρακτικά Συνεδρίου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Ελληνικών και Μεσογειακών Σπουδών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Ρόδος, 14-15 Δεκεμβρίου 2001, 284-288.

Ματσαγούρας, Η. (2008). *Εκπαιδεύοντας παιδιά υψηλών ικανοτήτων μάθησης: Διαφοροποιημένη συνεκπαίδευση.* Αθήνα: Gutenberg.

Νικολού, Α. & Γεωργόπουλος, Α. (2012). Εγκατάσταση και Αξιοποίηση του ηλεκτρονικού χαρτοφυλακίου Mahara στην Εκπαιδευτική Διαδικασία. Στο Λούβρης Α., Πανώργιος Σ. & Φατούρος Σ. (Επιμ.), *Πληροφορική και νέο σχολείο*, Πρακτικά 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου Καθηγητών Πληροφορικής, Πάτρα.

Παπαθανασίου, Γ. & Μανούσου, Ε. (2011). *Ο Ψηφιακός Φάκελος Μαθητή (Ψ.Φ.Μ.) ως εργαλείο εφαρμογής συμπληρωματικής εξ αποστάσεως σχολικής εκπαίδευσης.* 6ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 6, 153-165.

Παπαχαραλάμπους, Π. (2008). *Υποστήριξη τηλεκπαίδευσης με χρήση ePortfolio.* Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Παρούτσας, Δ. (2011). *Ο Φάκελος Εργασιών Μαθητή ως μέσο αυθεντικής αξιολόγησης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.* Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο: Σπουδές στην Εκπαίδευση, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Παύλου, Β. & Γουβιάς, Δ. (2007). *Διερεύνηση στάσεων, αντιλήψεων και πρακτικών σε θέματα ισότητας φύλων ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με ειδική αναφορά στις νέες τεχνολογίες*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου: Έρευνα στα πλαίσια του προγράμματος «Πυθαγόρας ΙΙ – Ενίσχυση Ερευνητικών Ομάδων στα Πανεπιστήμια».

Πουπάκη Ε. (2001). Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας στο Ελληνικό Σχολείο του 2001- Αποτύπωση, δυσκολίες, προοπτική. Στο Τσολακίδης Κ. (Επιμ.), *Η πληροφορική στην εκπαίδευση: Τεχνικές, Εφαρμογές, Κατάρτιση Εκπαιδευτικών*. Πρακτικά Συνεδρίου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Ελληνικών και Μεσογειακών Σπουδών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, 290-298. Ρόδος.

Ρούσσος, Π. & Πολίτης, Π. (2004). Χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και στάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στις ΤΠΕ. Αθήνα: Πρακτικά 4ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με θέμα *Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση.* Αθήνα.

Σοφός, Α., & Λιάπη, Β. (2007). Η Σημασία των Νέων Τεχνολογιών και της Εννοιολογικής Χαρτογράφησης στη Δημιουργία Ενός Ψηφιακού Φακέλου Εργασιών του Μαθητή (Eportfolio): Μια Νέα Πρόκληση. Στο 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο των εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ *Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη*. Σύρος.

Στυλιανού, Μ. (2013*). Ψηφιακός φάκελος εργασιών (ePortfolio Assessment).* Διπλωματική Μεταπτυχιακή εργασία, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Σωτηρόπουλος, Γ. (2012). *Αξιοποίηση Ηλεκτρονικής Μάθησης με εξειδικευμένα σενάρια χρήσης του συστήματος Mahara στην Ιατρική Εκπαίδευση.* Διπλωματική Μεταπτυχιακή Εργασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Τάσση, Ο. (2014). Οι σχέσεις των εκπαιδευτικών με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνιών στο σχολείο. *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών– Επιστημονικών Θεμάτων*, 1, 200-215.

Τσαγκαρλή-Διαμαντή Ε. (2003). *Αξιολόγηση - αυτοαξιολόγηση μαθητών και εκπαιδευτικών.* Αθήνα: Λύχνος.

Τσούτσου, Δ. & Μπέρτσου, Σ. (2013). Πειραματική Μελέτη για την Αξιοποίηση του Ηλεκτρονικού Φακέλου Επιτευγμάτων (Eportfolio) στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο Καθηγητών Πληροφορικής, *Η Πληροφορική στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση – Προκλήσεις και Προοπτικές*. Θεσσαλονίκη.

Φωτοπούλου, Χ. (2012*). Το ePortfolio ως εκπαιδευτικό εργαλείο στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.* Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Μεταφρασμένη

Klafki, W. (1987). Η αποστολή και η μεταρρύθμιση του Δημοτικού σχολείου. *Παιδαγωγική επιθεώρηση*, 6, 47-80.

MacBeath J. (2001). *Η αυτοαξιολόγηση στο σχολείο*. Στο Α. Ε. Χαρίσης, Αξιολόγηση σχολικής μάθησης. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Ξενόγλωσση

Abrami, P. & Barrett, H. (2005*).* Directions for research and development on electronic portfolios. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3), 1-15.

Barrett, H. & Knezek, D. (2003*). Eportfolios: Issues in assessment, accountability and preservice teacher preparation.* Paper presented at the American Educational Research Association Conference, Chicago, IL.

Barrett, H. C. (2007). Researching electronic portfolios and learner engagement: The REFLECT initiative. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 50(6), 436-449.

Beresford, W. & Cobham, D. (2011). *Undergraduate students: Interactive, online experiences and eportfolio development.* In International Conference on Information and Education Technology (ICIET).

Black, P. & Wiliam, D. (1998). Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. *Phi Delta Kappan*, 80(2), 139-148.

Brown, D. (1998). *New Ways of Classroom Assessment*, revised. TESOL Press.

Brown, D. & Hudson, T. (1998). The alternatives in language assessment. *TESOL Quarterly*, 32(4), 653-675.

Canada, M. (2002). Assessing e-folios in the online class. *New Directions for Teaching and Learning* (91), 69-75.

Challis, D. (2005). Towards the mature ePortfolio: Some implications for higher education. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3). Ανακτήθηκε 21-03-17. https://www.learntechlib.org/d/43166.

Chan C. (2009). *Assessment: Portfolio, Assessment Resources@HKU*. University of Hong Kong.

Chappuis, S. & Stiggins, J. (2002). Classroom assessment for learning. *Educational Leadership*, 60(1), 40-43.

Coutinho, C. & Bottentuit, J. (2008b). *The use of Web 2.0 tools to develop eportfolios in a teacher training program: An exploratory survey*. Proceedings of 53th World Assembly of the International Council on Education for Teaching. University of Minho.

Craig, J. (2003). School portfolio development: A teacher knowledge approach. *Journal of Teacher Education*, 54(2), 122-134.

Dochy, F. (2001). A new assessment era: different needs, new challenges. *Research Dialogue in Learning and Instruction*, 10, 11-20.

Gaytan, J., & McEwen, B. (2009). Effective online instructional and assessment strategies. *The American Journal of Distance Education*, 21(3), 117-132.

Geeslin L. (2003). Student Self-Assessment in the Foreign Language Classroom: The Place of Authentic Assessment Instruments in the Spanish Language Classroom. *Hispania*, 86(4), 857-868.

Hallam, C. & Creagh, T. (2010). ePortfolio use by university students in Australia: A review of the Australian ePortfolio Project. *Higher Education Research and Development*, 29(2), 179-193.

Health, M. (2005). Are you ready to go digital? The pros and cons of electronic portfolio development. *Library Media Connection*, 23(7), 66-70.

Hendrickson, K. (2012). *Assessment in Finland: A Scholarly Reflection on One Country's Use of Formative, Summative, and Evaluation Practices*. *Mid-Western Educational Researcher*, 25(1/2), 33-43.

Hoffman, V., Assaf, C. & Paris, G. (2001). High-stakes testing in reading: Today in Texas, tomorrow? *The Reading Teacher* 54(5), 482-492.

Hsieh, L. & Chen (2015). Students' Perspectives on Eportfolio Development and Implementation: A Case Study in Taiwanese Higher Education. *Australasian Journal of Educational Technology*, 31(6), 641-656.

Janisch, C., Liu, X. & Akrofi, A. (2007). Implementing Alternative Assessment: Opportunities and Obstacles. *The Educational Forum*, 71, 221-230.

Klampfer, A. & Köhler, T. (2013). *Eportfolios@Teacher Training: An Evaluation of Technological and Motivational Factors.* Paper presented at the International Association for Development of the Information Society (IADIS) International Conference on e-Learning, 126-134.

Knight, E., Hakel, D. & Gromko, M. (2006). *The Relationship between Electronic Portfolio Participation and Student Success.* Presented at Association for Institutional Research Annual Forum.

Landis, M., Scott, S. & Kahn, S. (2015). Examining the Role of Reflection in ePortfolios: A Case Study. *International Journal of ePortfolio*, 5(2), 107 - 121.

Lorenzo, G. & Ittelson, J. (2005a). *An overview of eportfolios.* Educause Learning Initiative Paper 1.

Love, T. & Cooper, T. (2004). Designing online information systems for portfolio-based assessment: Design criteria and heuristics. *Journal of Information Technology Education*, 3, 65-81.

McMillan, J. & Hearn, J. (2008). Student Self-Assessment: The Key to Stronger Student Motivation and Higher Achievement. *Educational Horizons*, 87(1), 40 – 49.

Maher, M., & Gerbic, P. (2009). Eportfolios as a pedagogical device in primary teacher education: The AUT University experience. *Australian Journal of Teacher Education*, 34(5), 43-53.

Mason, R. & Williams, B. (2016). Using ePortfolio's to Assess Undergraduate Paramedic Students: A Proof of Concept Evaluation. *International Journal of Higher Education*, 5(3), 146 – 154.

McMillan, J. (2004). *Classroom assessment: principles and practice for effective instruction.* 3rd edn, MA: Pearson, Boston.

McWhorter, R., Delello, J., Roberts, P., Raisor, C. & Fowler, D. (2013). A cross-case analysis of the use of web-based eportfolios in higher education. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, 12, 253-286.

Meyer, C. (1992). What's the difference between authentic and performance assessment? *Educational Leadership*, 49, 39-40.

MOSEP – More Self-Esteem with my eportfolio (2007). *Grab your future with an eportfolio!* Leonardo Da Vinci – the European Program for Vocational Education and Training Pilot project, August 2006 - August 2008.

Nor Azlan M., Amin E., & Mohd, N. (2015). Are Students Ready to Adopt Eportfolio? *Social Science and Humanities Context. Asian Social Science*, 11(13), 269-275.

O'Malley, J., Pierce, L. (1996*). Authentic Assessment for English Language Learning: Practical Approaches for Teachers*. New York: Addison-Wesley Publishing.

Paris, S. & Ayres, L. (1994). *Becoming Reflective Students and Teachers with Portfolios and Authentic Assessment*. Washington: American Psychological Association.

Parker, J. (2005). Should you Encourage Students to Assess Themselves in Practice Learning? A Guided Self-Efficacy Approach to Practice Learning Assessment. *Journal of Practice Teaching*, 6(3), 8-30.

Parker, M., Ndoye, A. & Ritzhaupt, A. (2012). Qualitative Analysis of Student Perceptions of Eportfolios in a Teacher Education Program. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 28(3), 99-107.

Ritzhaupt, A., Singh, O. & Seyferth, T. (2008*).* Development of the electronic portfolio student perspective instrument: an eportfolio integration initiative. *Journal of Computing in Higher Education*, 19(2).

Rolheiser, C. & Ross, J. (2001). Student self-evaluation: What research says and what practice shows. In Small R. & Thomas A. (Eds.), *Plain talk about kids*, 43–57. Covington, LA: Center for Development and Learning.

Roussos, P. (2007). The Greek computer attitudes scale: construction and assessment of psychometric properties. *Computers in Human Behavior*, 23, 578-590.

Segers, R. (1999). Assessment in student – centered education: does it make a difference? *Uniscene Newsletter*, 2, 6 – 9.

Strudler, N., & Wetzel, K. (2005). The diffusion of electronic portfolios in teacher education: Issues of initiation and implementation. *Journal of Research on technology in Education*, 37, 411-433.

Sluijsmans D., Dochy F. & Moerkerke G. (1999). Creating a Learning Environment by Using Self-Peer- and Co-Assessment. *Learning Environment Research*, 1, 293-319. Tosh, D., Light, T., Fleming, K. & Haywood, J. (2005). Engagement with electronic portfolios: Challenges from the student perspective. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3), 1-15.

Tsagari, D. (2011*).* Investigating the 'assessment literacy of EFL state school teachers in Greece. In Tsagari, D. & I. Csépes (eds.) *Classroom-based language assessment.* Frankfurt am Main: Peter Lang, 169-190.

Venn, J. J. (2000). *Assessing students with special needs (2nd ed.).* Upper Saddle River, NJ: Merrill.

Wade, A., Abrami, C. & Sclater, J. (2005*).* An electronic portfolio to support learning. Canadian Journal of Learning and Technology, 31(3), online version. Τελευταία ανάκτηση 21-03-17. http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1073692.pdf.

Wall, K., Higgins, S., Miller, J. & Packard, N. (2006). Developing digital portfolios: Investigating how digital portfolios can facilitate pupil talk about learning. Technology. *Pedagogy and Education*, 15(3), 261-273.

Wuetherick, B. & Dickinson, J. (2015). Why eportfolios? Student Perceptions of ePortfolio Use in Continuing Education Learning Environments. *International Journal of ePortfolio*, 5(1), 39-53.